

په پوی ژیان

خوشه که ر رازی ژیان بزاین
شه می ژین تاره به هوی نه زاین

به قلم: محمد مرشید قرنی زاده

په پووی ژيان

نووسراوه ووه رځنېر اوي
ماموستا مه لاره شيد قهره نې زاده

نام کتاب: په پوی ژبان (۲۸ صفحه) ۱۳۷۹
 نویسنده: محمدرشید قرنی زاده
 شامل: ۱- شعر کردی قرن ۱۴-۲- شعر فارسی قرن ۱۴
 ۳- شعر کردی قرن ۱۴ ترجمه شده از عربی - ۴- شعر
 عربی قرن ۱۴ مصدر ترجمه شده به کردی
 ناشر: قرنی زاده
 شماره شابک: ۵-۰۴۱-۳۶۰-۹۶۴-ISBN

نشر

نام کتاب: په پوی ژبان
 نویسنده: استاد محمد رشید قرنی زاده
 لیتوگرافی: فرهنگ
 چاپ: فرهنگ مهاباد - چهارراه آزادی - ۲۷۵۵۷
 صحافی: فرهنگ
 تیراژ: ۳۰۰۰ جلد
 چاپ اول: ۱۳۷۹
 ناشر: مؤلف
 حروفچینی و صفحه آرایی: چاپ فرهنگ - با همکاری ماد کامپیوتر

شابک: ۵-۰۴۱-۳۶۰-۹۶۴-ISBN

شابک:

کلیه حقوق این اثر منحصراً متعلق به ناشر میباشد

په پوی ژيان

سرووديه كه له ولامی پرسياره كانی زانا و پسپوړی
مه زن «ثیبنی سینا» كه له قه سیده ی «عینه» دا له باره ی
روح کردوویه کوتومه

روح چیه داخی گران روون نیه بوم
هر چی زانایه گنډه سهری هر وکوو خوم
من ده لیم ره مزی ژيانه نه ماما
وهسفی گول کوانی به رنگ ده کری له بوم

ره شید قه رهنی زاده

به ناوی خوای مه زن و زانا

زانای بهرزدهف «ئه بوو عهلی سینا» که یه کتیکه له گه وره ترین زاناکانی دنیای کۆنی ئیسلام، له قه سیدهی «عینییه» دا که داگرندهی بیست و یهک شینیری به لیخی عه پهبییه، گرانترین پرسیری حیکمهتی و فهلسهفی (په یوندی لهش و گیان) وهک نه زموونیکه فیکری ده خاته بهرچاوی پسپۆره کان و ده پرسن: «رازی هاتنه خواری گیان بو لای نه ندام چیه و چۆنه...» و دواي لیکدانه وه یه کی هینژایانه که به شینوهی پرسیار و ولام (دیالوگ) دایر شتوو له دواترین شینیریدا دهلی:

انعم برد جواب ما انا فاحص عنه فنارالعلم ذات تشعشع
به خشش که بده ولامی رازم به تیشکی زانست له توده خوازم

ئه وه ندهی من ئاگام لێیه تا ئینستا دوو کهس له زاناکان، یه کیان «حه کیم ئیلاهی» مامۆستای زانستگای تاران به گوێرهی جیژنی هه زارهمین سالی وه فاتی «ئیبنی سینا» و نهوی تر ئاغای «سید محمود ابولفیض المنوفی» یه کتیک له قه یله سوفه کانی میسری له کتیبی «تهافه الفلسفه» دا ولامی «ئیبنی سینا» یان داوه ته وه، به لام به زهوق و سه لیه که بهرداشتی من ولامه کانیا ن کافى و وافى به مه بهسته کانی «ئیبنی سینا» نین. جا هه ر بویه منیش ویستم به زهوق و قامی کوردانهی خۆم و لامیکى «ئیبنی سینا» بده مه وه و داوه ریش ده به ینى ولامه کانددا دده مه دهست خوينده واره کانی ئه هلی قه ن.

نارمانجیکى ترم له وه قهسته ئه وه بوو که چۆن به هوى قه دهغه و قورغى دوشمنان - داگیرکه رانی کوردستان - له لایهک و که مه رخه می

زانا و نووسه‌رانی کورد له رابوردوودا دهره‌حق به زهمانی خۆیان له لایه‌یکی تر نه‌ده‌بیاتی کوردی نه‌گه‌شاوه‌ته‌وه به تایبته له لقی حیکمهت و عیرفاندا... ویستم به ته‌رجه‌مه‌ی نه‌و به‌نده (قه‌سیده) یه به زمانی کوردی له واژه په‌تی‌یه‌کانی کوردی نیستیلاج گوزاری حیکمه‌تی له‌بیر چۆوه‌ی زمانی کوردی بکه‌م. تا له و رینه‌وه هه‌رچه‌ند که‌میش بی خزمه‌تیکم به نه‌ده‌ب و فره‌هنگی نه‌ته‌وایه‌تی کورد کردبی.

نه‌مما نه‌و قسه‌یه (فره‌هنگ و نه‌ده‌بی کورد نه‌گه‌شاوه‌ته‌وه) قه‌ت‌قه‌ت مه‌عنای نه‌وه نیه که‌گه‌لی کورد خاوه‌نی زانا و فه‌یله‌سوف و عاریف و حکیم و نووسه‌ر و... نین. باوه‌ر بکه‌ن نه‌گه‌ر نیمه‌ لاپه‌ره‌کانی میژوو هه‌لده‌ینه‌وه. دهرده‌که‌وئ که‌گه‌لی کورد به‌و حاله‌ش که‌ باسما‌ن کرد، زۆر زیاتر له‌گه‌لانی تری ئوممه‌تی ئیسلام زانا و نووسه‌ر و حکیم و میژوو نووس و موفه‌سسیر و عاریفیان داوه به‌جامیعه‌ی ئیسلامی. به‌لام به‌داخه‌وه چون هه‌ر به‌ زمانی بیگانه (عه‌ره‌بی، فارسی و تورکی)یان نووسیوه، خه‌لک و خوینده‌واره‌کان، وه‌ک نووسه‌ر و عاریف و حکیمی کورد. نه‌یانناسیون. نووسه‌ری کتییی «معجم‌البلدان» له‌باره‌ی شاری «شاره‌زور» دا ده‌لئ: «نه‌و شاره به‌ نه‌ندازه‌ی هه‌موو دنیای ئیسلامی قازی و داوه‌ر داوه به‌جامیعه‌ی ئیسلامی».

به‌هه‌ر حال نه‌و حاله‌ته‌دریژه‌ی هه‌بووه تا له‌ دوا‌ی هه‌زاره‌ی هیجری زانا و شاعیری به‌رز و به‌رپز «نه‌حمه‌دی خانی» له‌سایه‌ی نه‌ماره‌تی نه‌ته‌وایه‌تی بنه‌ماله‌ی مه‌زنی «میر شه‌ره‌ف خانی بدلیسی» که‌ هه‌موویان هه‌ر دادگه‌ر و نه‌ده‌ب په‌روه‌ر و هونه‌رمه‌ند بوون به‌ تایبته «میر عبدالخان» کوپی «میر شه‌ره‌ف» هه‌ر وه‌ک «نه‌ولیا‌ی چه‌له‌بی» نووسه‌ر و دیرو‌ک‌نووسی بابی عالی عثمانی نووسیویه‌تی به‌راستی له

هه‌موو فنوونی زه‌ماندا نه‌عجوبه‌ی رۆژگار ده‌هاته هه‌ژمار توانی
 شاکاری «مهم و زین» بخولقینتی و له‌ دوا‌ی ویش «مه‌لای جزیری» به
 تایبته له‌ میزگی عیرفاندا و عیشق و سه‌فادا که‌م که‌س توانیوه‌ تۆزی
 بشکینتی و سه‌ره‌نه‌نجام «نالی» زمان ته‌پ و پاراو که‌ بۆ ماوه‌یه‌کی که‌م له
 حوکومه‌تی «بابان»ه‌کاندا تامی نازادی چیشتبوو، توانی به‌ یارمه‌تی
 نه‌وین به‌ «حه‌بییه» خاتونی دل‌داری، ره‌وانترین دیوانی پڕ له‌ نوکاتی
 نه‌ده‌بی و شاعیرانه‌ی کورد، ئیبداع بکا و له‌ دوا‌ی «نالی»ش ده‌یان
 شاعیری تری کورد: یه‌کیک له‌وان سه‌رقاقله‌ی شه‌یدایانی حه‌قیقه‌ت و
 میرقان «مه‌وله‌وی سه‌یده‌بدورپه‌حیم»ی هه‌ورامی به‌تایبته له‌ زانستی
 خوداناسیدا «که‌لام» گۆی به‌لاغه‌تی له‌ مه‌یدانی فه‌ساحه‌تا له‌ هه‌موو که‌س
 رفاند و سه‌ره‌نه‌نجام مامۆستا «هه‌ژار»ی ساماندا‌ی که‌ به‌ درێژایی ته‌مه‌نی
 له‌ کۆماری کوردستان له‌ مه‌هاباد و له‌ سایه‌ی شو‌پ‌شی به‌رده‌وام و
 نازادی به‌خشی نه‌ته‌وایه‌تی بارزانی، له‌ کوردستانی عیراقدایا له
 دیوانه‌ حیماسی‌یه‌که‌ی به‌ وه‌رگه‌پاندنی «شه‌ره‌ف نامه»ی «شه‌ره‌ف خان»
 و کردنه‌ موکریان «مهم و زین»ی «خانی» و لیک‌دانه‌وه‌ی دیوانی «مه‌لای
 جه‌زیری» و خه‌ییامه‌ کوردی‌یه‌که‌ی، فه‌ره‌ه‌نگ و وێژه‌وانی کوردیان
 گه‌یاندۆته‌ دوندی ره‌وانی.^۱

جا ئینستا گه‌لی کورد له‌ سایه‌ی قه‌له‌می نه‌و زانیانه‌ و شاعیری
 گه‌وره‌ی وه‌ک «هینمن» و «حاجی قادری کۆیی» و... ده‌توانی سه‌ره‌به‌رزانه
 بینه‌ مه‌یدانی شانازی و ئیفتیخار به‌ زمان و فه‌ره‌ه‌نگی کوردی.
 جا ئینستا من بۆ ده‌رخستنی نه‌و داوا‌یه‌، که‌ فه‌ره‌ه‌نگ و زمانی

۱ - ناوی نه‌و چه‌ند زانا و شاعیر و نووسه‌راهم وه‌ک نمونه‌ یاد کردوون ده‌تا له‌ سایه‌ی به‌زه‌یی به‌زدانی مه‌ژن
 سه‌دان شاعیر و نووسه‌ری ترمان هه‌یه.

کوردي له حاند حيكمهت و عيرفانیش، نه هه ژاره نهو بهنده بهرزهی «نالی» مهزن له خوداناسی و حهقیقهت په رهستی و نیشاندانی عهزمهت و شهوکهتی خوداوه ندیدا یاد ده کهین که ده فرموی:

له کن نهو جه وهه ره فهرده، له هه یولا نیه باس
له حیکه م په روه ری به بوو عهلی سینا نیه باس
به زمی رهندانه نهو مه لعه به یی وه عز نیه
له بهد و نیکی و قولابی به دونیا نیه باس
نهو جینی ره مز و نیشاراتی دهروونه له کهرووی
تهنگی پر غه پغه ری واعیزی غه پرا نیه باس
سؤفیان هاتنه مه جلیس وهرقی دیده بشؤن
له کن نهو دیمیه وشکانه له ده ریا نیه باس
جینی زمان گرتن و دل رهوشه نی و سووتانه
موخته دا شه معه که خاموش نیه ،نه ماما نیه باس
حه زره تی هه بیبه ته نهک غه بیبه ت و ره بیبه ت «نالی»
نه لاله نه لاله چه حزوریکه که نه سلنه نیه باس

که په راوستی من پښه وایه کهس نه یتوانیوه له باره ی جه لال و شکو و
حزوری بی که م و که یی په روه ردگاری زانا و توانا، لهو غه زله بهر زتر
شتیک بیژنی و یا لهو ته سویره ی «نالی» واقع بینانه تر بتوانی له باره ی
وجودی موته قی خوداوه ندگاری، و تاریک ده ربېړی. هزار ئافه رین بو
«نالی».

خوښه رانی به ریز هه روه ک له پښه وه ئاماژمان کرد ئاغایانی
«حکیم الهی» و «ابولفیض المنوفی» ولامی ئیبنی سینایان داوه ته وه، ئیلاهی

دوای تاريف له قه‌سیده‌ی «عینه» به‌و چهند شیعرانه‌ی خواره‌وه که ده‌بیژن:

عینه که نام این قصیده است	از رشته محکمی تنیده است
هست از رشحات بحر دانش	چون ژاله به برگ گل چکیده است
بر عین اکرش کنی اضافه	یک نقطه به الف سر کشیده است
با جشن هزاره شد مطابق	که اندر همه عمر کس ندیده است
کم کن تو حکیم زین نیایش	سیناست که از او سنا رسیده است

له باره‌ی تاریخی له دایک بوونی نه‌بوو عه‌لی‌دا ده‌لی:

تاریخ ورود ابن سینا	در کاخ جهان ز قصر مینا
از زایچه کتاب هستی	شد طلعه نور نزد بینا

«۳۷۰»

و بق دیروکی وه‌فاتی بوووعه‌لی ده‌فه‌رموی:

بوعلی چون نمود عزم صعود	از سرای فنا به دار خلود
شد ز تاریخ نامه رحلت	حی عبد سعی الی المعبود

«۳۲۸»

«حکیم الهی»

نه‌وجار ده‌ست ده‌کا به ته‌رجه‌مه‌که به نه‌زم و نه‌سری فارسی بق نمونه‌ناوا ده‌ست پیده‌کا:

هبطت الیک من المحل الارفع و رقاء ذات تعزز و تمنع
فرود آمد به سوی تو از جایگاهی بلندتر کبوتری خداوند چیرگی و بزرگی

«چم»

فرود آمد از جایگاهی بلند	ترا یک کبوتر بسی ارجمند
بود آن کبوتر ترا آن روان	که باشد به زیر و به بالا روان

«چامه»

و هاكه زاتا ناخر. نه و جار ولامی ئیبنی سینا ده داته وه، كه من
له دواى ته رجه مه كوردیكه ی خوم ده گه ل ولامی ئاڭای (منوفی)
ده یان نوسمه وه.

خوینده واره بریزه كان، له هه ر زمانیدا هیندیک مه سه ل و
رسته ی كورت و ره وان و جوان و پرمانا هه ن، كه مه گه ر به
موعادیل ده نا ته رجه مه ی ده قا و ده قیان نا مومكینه یان نابە لیغ
دیده ده ر، مه سه له ن وه ك رسته ی (ضربه لازب) له شیعره كانی
ئیبنی سینادا، كه به هیچ وه جهیك ته رجه مه ی كورت و ره وانى
پیک نایه. جا هه ربویه نه و ته رجه مه ی من ته رجه مه یه كى نازاده
. به لام موخته وای مه تن له به رچاوگیراوه.

نه و نوخته یه ش نه شی بلیم، كه به قه ستی هاسان به راوه ر
کردنى، كوردیكه و نه سله كه شیعره عه ره بیه كان له سه ره وه و
كوردیه كه ش، له خواره وه ی داده نیم.

ئیسنا هیوادارم خودای په روم دگار و زانا تواناییم پی
به خشی تا له عودای نه و کاره گرینگه به چاکی بیمه ده ر.

ڕمزیه ڕی ١٣٧٥ هه تاوی

محمد رشید قورنی زاده

قه سیده ی (عینیه) و ته رجه مه که ی به کوردی

ورق‌آء ذات تم‌رز و تم‌سع
کو‌تریکی خاودن نازو نه رجو مه‌ند

و می‌التی س‌فرت و لم ت‌س‌رفع
«رو ته ک»^(۱) کوچی کرد به ره و لای مه‌کان

کره‌مت فراق‌ک و می‌ذات تف‌جع
شیوه‌ن له دوریت، کریان سه‌رده دا

الف‌ت مجاوره‌ الخ‌راب الب‌ن‌سع
که‌چی به و حاله ش زورچاکه و ته‌را و
دلی که‌ ش‌اوه و به س‌ته ی زولفی خام

م‌بط‌ الیک من‌ الم‌حل الار‌فع
هاته خوار بولات له جیی زور بلند

م‌ح‌جوبه‌ عن‌ م‌قله‌ کل‌ عارف
په‌نه‌ان له چاوی مه‌مو زاناکان

وصلت علی کره‌ الیک و رب‌ما
ناشاد هاته لات، سه‌یرد له دوا‌دا

انفت و ما انت فلما واصلت
بلند په‌رواز بو‌له دیتنی داو
له هاو سایه‌ می‌ ویرانه‌ ی نه‌ ند‌ام

(۱) روته ک - به مجرد

و منازلاً بفراقها لم تنفع
 هه وارگه ی یاران ناو نیشتمانی
 کهرچی له دوریان ده بو نه سره وی

عن ميم مرکزها بذات الاجرع
 له نونی تاوه ند دنیای ژورکه وه

بين المعالم والطلول الخضع
 هاته گرفتار ته پکوی کویستانی

بمدامع تهی ولم تنقطع
 رژاندی نه سرین به تاو بی و چان

درست بتکرار الريح الاربع
 ویرانه هه وار به چواربای زه مان

نقص عن الارج الفج الربع
 بال به سته چلون بو سه ره هه لفرین

واظنها نيت عهداً بالحمى
 واده که م گومان په یمانه کانی
 له بیر چو ته وه . واده رده که وی

حتى التصلت بهاء هبوطها^{۱۱}
 تاگرته په یوه ند به (ژیی) ژیرکه وه

علقت بهاء الثقيل فاصبحت
 چه سپابه سینی سه نگین جیسمانی

بكي وقد ذكرت عهداً بالحمى
 گریاله یادی کاتی نیشتمان

و نظل ساجدة على الدمن التي
 ده ستی کرد به شین به به ند و باوان

اذعافها الشرك الكثيف فصدما
 چون داوه ل ماکه . به ست بوی له زه مین

(۱) پیتته کانی (ها) و (م) و (ئا) که که سو که له ی واژه کانی : (هبوط) و (مرکز) و (ثقیل) ن ، له فه رهه تگی عه ره بیدا کراونه، ره مزى ئیستیلاهی حیکمه تی و فه لسه فی . منیش له ته ره مه که دا پیتته کانی : (ن) و (ژ) و (س) م که سوکه له ی واژه کانی : (ناوه ند) و (ژیرک) و (سه نگین) ن . کردمنه ره مزى زاراوه ی حیکمه تی و فه لسه فی نه ده بیاتی کوردی . (ژ) له حاند (های) هبوط و (ن) له حاند (میم) مرکز و (س) له حاند (شای) ثقیل . زیاد له وه ش دو واژه ی (ژیرک) و (ژورک) ده توانن له جیی دو واژه ی (اوج و حضیض) دابنیشن

و دنی الرحیل الی الفضاء الارسع
کوچ بوچه وای پاک سه چهرخی ده وواد

خنی اذا قرب المیر الی الحمی
تا نزیک بو- وه رویین بو مه وار

مالیر بدری بالعیون السهج
دیتی نه وان شست نه ده بیندردان
که شقی حه قبقه ت کرانه خالو

مجت و قد کشف الفطاء فابصرت
خه وی لیکه وت و په رده لادران
(به جاوی نویستی خه والسوی لالو

عنها حلیف الترب غیر مشج
نه وانه ی خاکین دژ به ناسمانی

و غدت مفارقة لكل مغلف
(روته ک) هاته دهر له ماف جیسمانی

والعلم یرفع کل من لم یرفع
زانست ده کا به رز. حه تقا پیاوی شه ند

و بدت تفرد فوق ذروه شامخ
ده ستي كرده ی خویند له دوندی بلند

عال الی قمر الحظیض الارضع
له به رزی ره ود ز بو نزمی نزار

فلأی شئی ابطت من شامخ
په س نه رای چی بو نه و یان خسته خوار؟

طوبت علی الفطن الیب الاروع
رازیکه په نهان له زانای هوشیار

ان کان ابطها الاله لحکمه
که ر بویه خودا هه لیداشته خوار

لتكون سامعه بما لم یسمع
تانه بیستوکان، که ره ک بشنه وی

فهبطها ان کانه ضربه لازب
که ر هاتنه خواری هه رده بو بیی

العالمین فخرقها لم یرفع
بوی روڼ نه بو- وه رازی مه رگ و ژبان

و تعود عالمه بکل خفيه نسی
تابیت به زانای رازه ورده کان

حتى لقد غربت بغير المطلع
به پوی زیان ناچار. له لان دهر په ری!

ومی النی قطع الزمان طریقها
باشوی زه مانه ریځای لیبری

ثم انطوى فكأنه لم يلمع
له ناو هه وار ګه ل زوګوزایه وه
ده ت کوت هه لته بود، له ګه ل ناو ابو

فكانما برق تالق بالحمى
هه ر وه ک پروسګیک، تورسګایه وه
نه ستیره ی به ختی وه ها ناو ابو

عنه فنار العلم ذات شمسع
به تیشکی زانست له تو ده خوازم

انعم برد جراب ما انا فاحم
به خششکه بده ولامی رازم

ته واو بو

۱ حافظیش هه ر له و باره دا و له و به نده دا (حجاب چهره جان میشود غبار تنم)

ده لی:

به رده ی روخساری گیانه نه و غوباری به نده نم
خوش ده بوکاتیک له سیمام نه و حیجاب به ی دارنم
قه ت قه قه س شایانی نه منی خوش ناوازه نیسه
ده چمه وه گولزاری مینوماری نه و چیمه نم
رون نه بو - وه بوچی هاتم چون ده روم!
داخ وحه سره تمه که وا غافل له کاری زیسته نم
چون بکه م په رواز له دنیای پان و پوری قودسیه ت
تا گرفتار ته خته به ندی داوه لی خانه ی ته نم
گه ر له خویناوه ی هه ناوم بونی خوشی عیشق دی
واق مه مینه هاو نشینی نافه ی ولاتی خوته نم
ره نگي زیرینی کراسم مه روانه وه ک شه مع
سوزی نیهانی ده رونه ره نگي دای پیراهه نم
هه سته بستینه له «حافظ» حاله تی بونی له خوی
شهرته تاتو هه ی نه ییسی لیم که سی که من منم

پرس‌سیاره کانی زانای زه‌مانه
 لیره ته‌واو بوون له‌مه‌رئینسانه
 تا ئیستا هه‌روا سه‌ربه‌مۆر ماون
 ره‌مزی نه‌و گه‌نجه، به‌کەس نه‌شکاوان
 هه‌ر بۆیه‌ش ویستم ولامی بده‌م
 له‌ دوا‌ی هه‌زار سال رازه‌که‌ی فاش که‌م
 به‌لام له‌ پینشدا ولام دوو زانا
 چاکه‌ یاد بکه‌م بو‌ئیبنی سینا
 چونکه‌ پین‌وایه‌ گه‌رچی زۆر جوانن
 ناکافی به‌ مراد پرس‌سیاره‌کانن
 یه‌کیان دانیشمه‌ند «حه‌کیم ئیلاهی»
 به‌ فارسی داویه، خۆی دانیشگاهی
 دوهم «منوفی» میسری و فه‌یله‌سوف
 ئه‌دیبی عه‌ره‌ب، به‌دری بی‌خسوف
 نه‌و جاره‌ له‌ ژنیر دروشم په‌پووی ژیان
 ولامه‌که‌م دی به‌ کوردی و ره‌وان

ولامی ناغای چه کیمی نیلاهی له زمان نیبنی سیناوه

ایا پره‌نر مرد والانشان	به هنگام گفتار گوهر فشان
خرم‌مند و بادانش و هوشمند	در آرنده هر رمنده به بند
کبوتر که گفتی بود آن روان	که آن شد زن تن به آن شد روان
در آغاز هر دو به یکبارگی	شدندی در این راه همبارگی
ولی تن به ویرانگی رو نهد	به دست روان هر چه دارد دهد
پس از رفتن آن ز دیر کهن	سپردن مر آن را به زاغ و زغن
اگر گوهرش باشدی تابناک	نگشته گرفتار این تیره خاک
بدیدار یزدان شود کامیاب	فتد کشتی آرزویش به آب
اگر گوهرش باشدی تیره دل	فتاده به مرداب تن پا به گل
ز دیدار یزدان شود ناامید	که تا کردی پاک و آید نوید

پایان پاسخ

ئه وه‌ش ولامی ناغای چه کیمی نیلاهی به نه زه‌ری خوی

ایا بر گشاده دو بال خرد	که تا جامه خود به گردون برد
بداند همه رازهای نهان	کشاید همه بسته‌های جهان
روان را بد آمادگی از نخست	که خود را نماید به گیتی درست
شود پاره‌ای زین همه پاره‌ها	کند همدمی او به آواره‌ها
پس آنچه بود خواهش این رمه	فروشته در خواهش این همه
بد و نیک هر یک از این خاندان	بود در گرو پیش این خاکدان
بسی خوبها که در آن بد بود	ولی بد یکی خوب آن صد بود

نشاید از این خوبها درگذشت
 که بدها بود در چنین درگذشت
 گذشته بدیها همه نیستند
 شوه آید آنجا که از چیستند
 بود بهترین پاسخ آنکه خرد
 به آئین ز دشوارها وارهد
 پایان پاسخ شهریور ۱۳۳۱

نه و هـ ش و لامی ناغای «منوفی» که له قه سیده‌ی «نشیدالارواح» دا
 و لامی ئیبنی سینای داوه ته وه، که هه شت شینعی له و قه سیده‌یه له
 ژیر شهرحی حالی ئیبنی سینادا له کتیبی «تهافه الفلسفه» دا یادی
 کردوه^۱

هیا یا سرب المعالی	غـ و ابواب السما
سرناسا سر عجیب	ضل فیه الازکیاء
جسمنا رمز بدیع	المسته القدمات
ذاتنا کنز ثمین	اعلی فهم الحکما
قد هبطنا من علو	لامتحان و ابتلاء
و ظهور لصفات	حیث نحن الخلفاء
و لقد عدنا الیکم	نرتجی کشف الغطاء

نه و هـ ش ته رجه مه‌ی شینعه کانی منوفی
 هه سته نه‌ی پۆلی شهره ف، تا به ره و ناسمان فرین
 زور که مه مه‌ودای ژیانته له ده‌وری روژگار

۱ - دارالکتب العربی، بیروت، چاپ یکم، ۱۳۸۷ هـ، ۱۹۶۷ م.

زاتى مە رەمزىكە سەرگەردانە لىنى
 ئەزكىيى عىلم و حىكمەت قەيلىەسوفى خوشنىگار
 جىسم و جانى ئادەمى ئەوئند عەجىبە خەلكى كۆن
 خىواى ئەناسى خۇى لى بووۋە خاۋەندگار
 دافرىنى روح لە ژووركى ئاسمان بۆ لای زەوى
 ئىقتىزای تەقدىرە، ئەمرى بەرزى كردگار
 مانەۋى گىيانش لە ناۋ مىرگى بەدەن
 بوو بە ئەزموون ئىمە چۆن دەرچىن لە كار
 مەزھەرى ئەسمای خوشناى خوداۋەند بىنە دەر
 پاى و زانا بىن و نوینەرى پەرۋەردگار
 خۆت بناسا و دل بە عىرقان روون كەۋە
 جلكى ماددى گەر فرى دەى لاىقى ئەفرەندگار
 كاتى پەرۋازىش پەرۋە دىناى سەرۋو
 لادەچى پەردە لەبىز چاۋ رازەكانىش ئاشكار
 پوشپەرى ۱۳۷۵ ھەتاۋى

په پووی ژيان

ولامی پرسپار کاک نیښی سینا
پهروازی په پووی ژيان له 'سینا'
بو وادی توای خاکه که ی نادم
رازیکه گران به ساده نادم
که شفی ره مزی راز گهرچی گرانه
زانا له و گنډه خو ی سه رگه ردانه
به لام به حوکی نیقتیزای شعور
تیشکی فامینم له مهنه عی نوور
واداری کـــردم تـــیری راویژم
بو کوتری پهری جاری باویژم
به لکه یاوه بی لوتفی کردگار
په رده لایده یڼ له پرووی گه شی یار
نیستا پڼم وایه نه گهر تینی فکرین
نه ختی مونالا و که میک کوژره بین
نایه ی: «اذ قال للملائکه
انی جاعل»^۱ نیشکال حل ده کا

۱ - وازه ی «انی جاعل» به شیکه له نایه ی ۳۰ سووړه ی «بقره» که خدای مه زن و زانا تا نایه ی ۳۸ داستانی خه لقی نادم «باوه گه وړه مان» و شه رډه زینگرانه که ی ده گهل فریشته کان: بو پیغه مبه ری نیسلام محمد مصطفی (ص) نه قل ده کا که ره نگه نه و نایه تانه وژمی پرسپاره کانی نیښی سینا بده نه ده ست و گهرچی تا نیستا مو فیه سسیره کان نه باینتوانیوه نه لیسیری ته کوینی نه و نایه تانه لیک بده نه وه و مه سه له ی عیلمی غه یی فریشته کان، به نایه نده ی

به لّام پښوېسته تيشكى زانايى
 بدهين له دوماخ كېش كا بينايى
 خوشه كهر رازى نيهان بزاتين
 شه مى ژين تاره به هوۍ نه زانين
 تهنه ووع خواستى خه للاقبيته^۱
 سروشته ى سروش^۲ له لهش حيكمه ته
 جيھانى پهرى به دايع بالآ
 بى «كه مم» و «كه يف» ن بؤ كار نه كالآ
 جا ته قدير قهرماى به كوتري پهرى
 له سر بهر و ژير بؤ خاك دافرى
 قه زاش به حيكمه ت پښاندا قهرمان
 ئاشنا بينه دهر گل و دل و گيان
 خودا خودايه و زاناي رازدكان
 چ «كه م» بى و چ «كه يف» زه مان و مه كان
 پهرده نيه له پښ بينايى و هيزى
 ئيستا و نايه نده و رابردو و سوزى
 هه مووى لڼ دياره راز و نيازى
 ههر له خوى جوانه حيكمه ت پهر دازى

به شهر نه وجيه بكن كه چؤن فرېشته كان نايه نده ى ئيستا نه خولقاوى نادميان خوينده وه. به لّام ناوى نه و شنانه ى
 خودا بؤى ناماده كردن نه يان زاننى و.

۱ - واژه ى «خه للاقبيته» كه حيكايه تى له سيفه تى بهر زى كردگارى ده كا خوازهرى تهنه ووعى خيلقه ته يانر
 خه للاقبيته تى زؤر شته نه ك شتيك زور.

۲ - مراد له واژه ى «سروش» فرېشته گى و روحانيته.

خاسیهت ته رکبیه نه گهر بزانی
 سننیه م دینه دی نه نهو نه سانی
 نه ماما نیزیکه له وان نه تواری
 ته قدیره وای کرد به کردکاری
 له نهستی و پووشو و سهنگی چه خماخه
 بروسکه ده دا شادی ده ماخه
 نهو کاتهش تیشکی په پوولهی ژبان
 دای له قهواره گورا گه رایان
 پهیدا بوو شتیک پر له نه سراره
 عاجباتی خیلقت گولی روژماره
 نینستا نهو شته ناوی نینسانه
 نوینهری بهرزی خودای رهحمانه

بؤ نارازی هات! ناشاد گه پاره؟
 نه دی راز چ بوو لهو دانه و داوه؟
 نهو کاتهی ته قدیر په پووی نارد خوار
 بؤ ناو قاپوړی قورپینهی نه یار
 واق ما له جینگای تازه و کونه کهی
 له کوشکی مینا بچته ناو کؤگهی
 ناچار سلنهی کرد له دیتنی داو
 به لام به تیشکی نهوین کهوته راو

چونکه تارمایی پهری هه‌وایی
 ده‌ینواند دوورادوور هومای شه‌یدیای
 ئینسان له «ئسه» و ئه‌نيس گهره‌که
 شاده له دۆستان دۆژمن تهره‌که
 میهره هه‌وینی ئه‌وین‌داره‌کان
 هه‌ودای په‌یوه‌ندی شه‌یدا زاره‌کان
 مه‌جنون له بیابان به‌ دوی له‌یلادا
 ئه‌وین رایکینشا به‌ولا و ئه‌ولادا
 هر بۆیه‌ش کوتری به‌رزی ئاسمانی
 هاته‌ گرفتار به‌ هه‌ودای جوانی
 جا یاد نیشتمان هۆی په‌ریشانی
 دیدار تازه‌دۆست مایه‌ی شادمانی
 کاتیک فه‌رمان هات بۆ جودایه‌تی
 بپسینن هه‌ودا له ئاشنایه‌تی
 ناچار بوو دیسان شیوه‌ن بگیزی
 هه‌یاتی ئاشق ئه‌وین ده‌گیزی

بلنی له په‌یوه‌ند له‌ش و په‌پووی ژبان
 سوودیک پیکهاتبێ و زانست بۆ ئینسان
 میعیار داوه‌ری فامه ئاشکاره
 ناسینی سروشت که‌شفی ئه‌سراوه

ئەسەرلىرىنىڭ ھەممىسى ئۇنىڭ ئۆزىنىڭ
 زۆرۈر ۋە جۈملىسىنىڭ ئىچىدىكى
 لەرزىسى بىلەن بىرلىكتە بولغان بىر
 شەيئە شىئەت دەكەن مەجنۇن ۋەكىلى
 قەتئىي قورقۇنۇشقا ئىگە ئاسمانى شىن
 ھازىھەزىزى بىلەن، قازغىلى نەخشىنى
 رەزىزە ۋە رۇبىرىنىڭ لە جۇڭگەلى ئىزى
 ھازىزە ھەللىرىنىڭ بەزى ۋەزىزى شىن
 قاسىيە قاسىيە ۋە لە چىيا ۋە لە رازان
 سازى سىرۇشتىن دەر دەخەن رازان
 ھەۋاى غەتىزىنىڭ كە با دەپھىنى
 زولفى ھالۋىزى چەمەن دادىنى
 قەدىنى كەشىدە چىنار ۋە غەپە
 راست راست ۋەك بالى كەزەل ۋە ئەسەر
 غەر مەزەن ئەبە كى تىنەگەشت
 ئافەرىن بىكە لە خاۋەن سىرۇشت
 ئەۋسافى ئاسار ھەيات لە مەۋە
 كۈتەۋاۋ دەپنى تىنەلدەچمەۋە
 دىنەنى بەرز ۋە شىۋى كۈسارەن
 كىرەمە كىرەمە ھەزەز كاتى ئىۋارەن

بهرق و بریسکه و ریژنه‌ی بارانه
به گولله‌ی تهرزه بهرده بارانه
دهریای پان و پۆر نه‌هره‌ته‌ی شه‌پۆل
نه‌پڤه نه‌پڤی شیر له جه‌نگه‌ل و چۆل
له تاو هه‌لمه‌ته‌ی هه‌لۆی به‌رزه‌فڤ
ده‌له‌رزن مامز مامریش له قس
کورانی نازا و جوانچاک و دل پای
گیان باز له ریگای نیشتمان و خای
نه‌به‌ردی نه‌به‌ز تانک شکینی کورد
شه‌هینی چیای قه‌ندیل و هه‌نگورد
گهر مروڤ نه‌با کئی تیده‌گه‌یشت
ئافه‌رین بکا له خاوه‌ن سروشت
زمانم له‌نگه و بیرم چه‌میاوه
له ته‌ونی ژیان ده‌نا زۆر ماوه
هۆی خه‌لقی مروڤ ره‌مزیکه دیاره
ئاده‌م جئ‌نشین له کردگار
ته‌عمیری زه‌وی و که‌سبی که‌مالات
به هاوکاری له‌ش چاکتر پیک‌ده‌هات
ته‌قدیر به‌حیکمه‌ت بۆیه دای فه‌رمان
په‌یوه‌ند سه‌ر بگری ده‌گه‌ل له‌ش و گیان

ئەو ھەموو ھەن و نەخش و كىرگارە
 ئاسەوارى قام بىرى رۇزگارە
 فېرى فېرۇكە و پەرىكە^۱ ھەوا
 ۋەك شەھابى نوور دەخشن لە ھەوا
 نىستا «ئەتۇم» و «لايەتەجەززا» ش
 وردورد ئەنجان ئەسرار دەكەن فاش
 نۆتروڭ، پىرۇتۇن كەوتنە كايەو
 ئەلەكتىر بە شەو درەوشايەو
 ئەشيعەى ئىكس و لەيزىز دەكاردان
 سەيرە ئەوانىش بوونەتە دەرمان
 خۇزگە زىندوو باى ئىبنى سىناى پاك
 زانست ئىنسانى گەياندە ئەفلاک
 مېرۇف چۆۋە سەر مانگ توخوداھەستەو
 سەفینە بىردى ۋەكوو رەورەو
 لە چەندىن ھەزار مېتر بەرزايى
 دەسووپىن، بوونە پەرى ھەوايى
 ئەوانە ھەمووى گەر مېرۇف نەبا
 دنيا بىئەفايدە دەبوو نەبووبا
 شاكارى خىلقەت بۇيە بە يەقىن
 لە خەلقى مېرۇف دەكا ئافەرىن

له ناو مهنگوران قاوه ده بیژن
 نه بادانه وه عه یبه نه جیژن
 نه و جارهش ناچار تینه لده چمه وه
 له باغی زانست بی گول ناچمه وه
 نه ده ب پهروه ری خاسه ی ئینسانه
 ئاکامیش دیاره عیلم و عیرفانه
 ئاگاه ی له نه زم، نه سراری ههستی
 فامای رازه کە ی خودا په رهستی
 سوپاسی نیعمهت له ئاخری کار
 فه رزه له سه زمان بو پهروه ردگار
 نه و کاتهش ئیمه خوش بهخت ده ژین
 که وهک پیاوی بهرز به نه خلاق بیژین
 با بهس که ین ئیتر که رچی په روشم
 له و باسه چاکه چی تر نه کوشم

ره زبه ری ۱۳۷۵ هه تاوی
 ره شید قه ره منی زاده

گه رچی من ده مرم ده مین زینده زینده نه خشه که م
شاد ده بی روزیک هیوامه نه و به نازادی گه لم

به زویی هه رله و نوسه ره ۱۰۰ به نه له دیوانی حافظ
به نه زمسی گوردی به ناوی (به یامی حافظ)
و هه روه ها کتیبی (ته جویسادی قورئان)
به مه تنی فارسی و ته رجه مه ی گوردی به خشان ده کری